

Erfgoedbeleid 2015 - 2020

Gemeente Alphen – Chaam

Vastgesteld pm 2015

Inhoud

1.	Beleidsnota Erfgoedbeleid 2008 – 2012.....	3
2.	Beschrijving verschillende soorten erfgoed.....	4
3.	Erfgoed in onze gemeente.....	5
3.1.	Onroerend erfgoed.....	5
3.1.1.	Archeologie.....	5
3.1.2.	Bijzondere landschappen.....	6
3.1.3.	Monumenten.....	6
3.1.4.	Overig onroerend erfgoed.....	6
3.2.	Roerend erfgoed.....	7
3.3.	Immaterieel erfgoed.....	7
4.	Erfgoed actoren in de gemeente.....	8
4.1.	Wettelijke erfgoedactoren.....	8
4.1.1.	Overheidsorganen (rijk en provincie).....	8
4.1.2.	Gemeente Alphen-Chaam.....	9
4.1.3.	Eigenaren en gebruikers.....	9
4.2.	Professionele erfgoedactoren.....	9
4.3.	Vrijwillige erfgoedactoren.....	9
4.3.1.	Bewuste vrijwillige erfgoedactoren.....	9
4.3.2.	Onbewuste vrijwillige erfgoedactoren.....	10
5.	Ambities 2015 - 2020.....	11
5.1.	Onroerend erfgoed.....	11
5.1.1.	Archeologie.....	11
5.1.2.	Bijzondere landschappen.....	16
5.1.3.	Monumenten.....	16
5.1.4.	Overig onroerend erfgoed.....	17
5.2.	Roerend erfgoed.....	17
5.3.	Immaterieel erfgoed.....	18
5.4.	Verbinden van erfgoedactoren.....	18
6.	Actiepunten.....	20
6.1.	Actielijst 2008 - 2012, tussenevaluatie.....	20
6.2.	Actielijst 2015-2020.....	20
	Bijlagen.....	21

1. Beleidsnota Erfgoedbeleid 2008 – 2012

Het erfgoedbeleid 2008 – 2012 is door de gemeenteraad vastgesteld op 27 maart 2009. Door de gemeenteraad is destijds het erfgoedbeleid vastgesteld voor een periode van 4 jaar. Het erfgoedbeleid zou dus in 2012 herzien worden. In het kader van de bezuinigingen is ervoor gekozen om de looptijd van beleidsstukken met twee jaar te verlengen tot 6 jaar.

Het erfgoedbeleid 2008 - 2012 had tot doel de zorg voor het erfgoed te waarborgen. Evenals in het voorgaande beleid stonden drie speerpunten (ambities) centraal, te weten:

- het bevorderen van het behoud van het aanwezige cultureel erfgoed;
- het stimuleren van het beheer van het aanwezige cultureel erfgoed;
- het bevorderen van een beter gebruik van het aanwezige cultureel erfgoed.

Om deze speerpunten te kunnen realiseren is aansluiting gezocht bij andere beleidsterreinen. Enkele punten van het erfgoedbeleid 2008 - 2012 zijn het optimaliseren van het oude monumentenbeleid, het vertalen van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg, het verbeteren van de communicatie met betrekking tot erfgoed. Om de speerpunten te behalen is een actielijst in het beleid opgenomen. In 2012 is een tussenevaluatie¹ opgesteld waarin ingegaan is op onder andere de actielijst van het erfgoedbeleid 2008 – 2012. Enkele acties uit de tussenevaluatie zijn nog niet afgewikkeld. Desondanks is het nodig om de geformuleerde ambities, speerpunten en actiepunten af te stemmen op de huidige situatie van de gemeente.

¹ Erfgoedbeleid 2008 – 2012, Tussenevaluatie

2. Beschrijving verschillende soorten erfgoed

Erfgoed is een verzamelnaam voor wat we overerven van vorige generaties. Maar natuurlijk is niet alles wat we overerven erfgoed. Iets wordt pas als erfgoed gezien als het zo uitzonderlijk, belangrijk of kenmerkend is dat we het willen bewaren en doorgeven aan de volgende generatie(s). Daarbij gaat het niet alleen om voorwerpen, gebouwen of om verhalen op zich, maar het gaat om de waarde die ze voor ons vertegenwoordigen.

Er bestaan verschillende soorten types erfgoed: onroerend, roerend en immaterieel erfgoed. Tot het onroerend erfgoed worden monumenten, landschappen en archeologie gerekend. Roerend erfgoed is alles wat men kan verplaatsen, daarbij kan gedacht worden aan schilderijen, meubelstukken, werktuigen, kledingstukken en juwelen. Maar ook documenten zoals foto's en archiefstukken worden gezien als roerend erfgoed. Naast deze materiele vormen van erfgoed is er ook nog immaterieel erfgoed. Dit zijn zaken die niet tastbaar zijn, zoals verhalen, tradities, ambachten, rituelen, liederen, volkssporten. De laatste jaren is meer aandacht gekomen voor immaterieel erfgoed.

Het blijkt echter niet altijd zinvol om de 3 types erfgoed strikt te scheiden. Immers een archeologische site is onroerend erfgoed, maar de vondsten, zoals een ketting of kruik, zijn roerend erfgoed. Roerend, onroerend en immaterieel erfgoed hangen met elkaar samen en geven elkaar betekenis. De onderlinge band versterkt juist de waarde van het erfgoed.

3. Erfgoed in onze gemeente

3.1. Onroerend erfgoed

Dat de gemeente Alphen – Chaam een rijke cultuurhistorie heeft blijkt onder andere uit haar rijks- en gemeentelijke monumenten, haar bijzondere landschappen en haar archeologie.

3.1.1. Archeologie

Voor de komst van Pastoor Binck in de zomer van 1932 werd in Alphen op geschiedkundig of heemkundig terrein nog weinig tot niets gedaan. Pastoor Binck² werd op het heemkundig spoor gebracht door informatie uit het parochie-archief van Alphen. Het begon met het opsporen en daarna het opgraven van het z.g. pestkerkhof. Professor dr. J. van Ginneken heeft hem attent gemaakt op archeologie, waaraan de streek rond Alphen zo rijk was. Pastoor Binck werd erdoor gegrepen en resulteerde in de oprichting van heemkundige studiekringen. De heemkundekringen kwamen pas na de oorlog in verdere bloei. Pastoor W.J.C. Binck was tevens initiatiefnemers om de heemkundige studiekringen deel uit te laten maken van één Brabantse heemkundige bond.

Mede door toedoen van Pastor W.J. Binck werd in het begin van 1950 de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek geïnformeerd over de toevallige vondst van een Frankisch grafveld. Bij de werkzaamheden voor het realiseren van een zogenaamde appelloods (Molenstraat-Zandstraat-Chaamseweg te Alphen) werd deze ontdekking gedaan. Na uitgebreid onderzoek³ bleek het later te gaan om Merovingische Begraafplaats. Er zijn destijds 43 graven blootgelegd. Het gevonden ijzerwerk, aardewerk en de sieraden en munten worden deels tentoongesteld in het Oudheidkundig museum te Alphen. Deze vondst heeft ertoe geleid dat tot op heden Alphen voor archeologen een zeer interessant gebied is. Maar ook de beken in Chaam zorgden voor een vroege nederzetting in de omgeving. Recent is in Galder bij een archeologisch onderzoek⁴ een zogenaamde boomput uit de elfde of twaalfde eeuw opgegraven.

De gemeente Alphen-Chaam beschikt, conform de voor rijk en provincies opgestelde Archeologische Monumenten Kaart (AMK)⁵, momenteel over viertal locaties die aangemerkt zijn met zeer hoge archeologische waarde. Daarnaast beschikt de gemeente over acht terreinen met een hoge archeologische waarde en is één terrein met archeologische waarde aangeduid. In de gemeente Alphen-Chaam zijn nog geen terreinen opgenomen als terrein van archeologische betekenis. Deze locaties, terreinen zijn opgenomen in de lijst met Archeologische terreinen in de gemeente Alphen - Chaam⁶.

² "Omzwermingen in de Alphense praehistorie", geschreven door W.J.C. Binck

³ "De Merovingische begraafplaats van Alphen", geschreven door A. Roes, uitgegeven vanwege de Stichting "Brabants Heem", sectie voor Heemkunde en Oudheidkundig Bodemonderzoek van het Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen te 's-Hertogenbosch, Eindhoven 1955

⁴ "Archeologisch onderzoek voor het plangebied Bollemeer te Galder", geschreven door H.J.L.C. Koopmanschap en G. Sophie, Antea Group Archeologie 2014/26

⁵ IWAT-project. S.J. Kluiving / J.J. Arts, 2004: *Inventarisatie en Waardering Archeologische Terreinen in de Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch/Tilburg*, zie tevens Bijlage F *Toelichting CHW en AMK Provincie Noord-Brabant*

⁶ Zie bijlage A. *Archeologische terreinen gemeente Alphen - Chaam*

3.1.2. Bijzondere landschappen

In grote delen van het grondgebied van Alphen-Chaam komen, conform de Cultuurhistorische waardenkaart van de Provincie Noord-Brabant, cultuurhistorisch waardevolle gebieden voor. Dit kan een cultuurhistorisch waardevolle akker (bolle akker) zijn, of gronden met aardkundige waarden. Sommige gebieden zijn juist aangeduid voor landschapsontwikkeling. In het noordwesten worden gronden in de waardenkaart aangeduid met landgoederenzone.

Naast een bosrijk gebied beschikt de gemeente over weidse akkers, hier en daar onderbroken door boerderijen omringd door houtwallen (coulistlandschappen). Dat het grondgebied van de gemeente Alphen-Chaam een groot aantal landschapstypen is wel duidelijk. Naast de eerder genoemde landschappen beschikt de gemeente ook over een beekdalsysteem (Markdal) dat overgaat in een vennenlandschap (Strijbeekse heide).

3.1.3. Monumenten

Monumenten maken een belangrijk onderdeel uit van ons erfgoed. In de gemeente Alphen - Chaam zijn 28 rijksmonumenten⁷ gelegen, waarvan enkele historische buitenplaatsen. Er zijn op dit moment 49 gemeentelijke monumenten⁸ in de gemeente. De helft van deze monumenten zijn boerderijen en/of bouwwerken die voorheen behoorde bij een boerderij zoals schuren en bakhuizen.

Als laatste panden zijn in 2005 de langgevelboerderij aan de Hooispoor 1 in Alphen en de langgevelboerderij aan de Kerkdreef 4-6 te Chaam aan de gemeentelijke monumentenlijst toegevoegd. In 2013 is de grafheuvel aan de Kwaalburg te Alphen opgenomen in de lijst van gemeentelijke monumenten.

Naast de eerder genoemde boerderijen en/of bouwwerken die behoorde bij een boerderij staan op de gemeentelijke monumentenlijst diverse woonhuizen, het voormalige raadhuis, het streekmuseum, voormalige leerlooierijen, een voormalige spoorwachter huisje, een torenspits, Heilig Hartbeeld, voormalige schoolcomplex en een koetshuis/oranjerie. Deze objecten worden middels de status van gemeentelijk monument beschermd en daarmee bewaard voor het nageslacht.

Daarnaast kent de gemeente diverse panden die als cultuurhistorisch waardevol zijn aangemerkt. Deze zijn veelal middels college- en/of raadsbesluit in het kader van bestemmingsplanprocedures, waaronder boerderijsplitsing, als zodanig aangewezen. Eind 2013 heeft het college besloten om het wegtracé van de Oude Rielseweg te Alphen, het wegtracé van de Galderseweg te Galder en de voorgevel van de voormalige Marechausseekazerne te Strijbeek de dubbelbestemming CHW (Cultuurhistorisch waardevol) te geven.

3.1.4. Overig onroerend erfgoed

Naast archeologische sites, de bijzondere landschappen en monumenten beschikt de gemeente over diverse objecten die zouden kunnen vallen onder religieus erfgoed, industrieel erfgoed of watererfgoed. Bij religieus erfgoed kan gedacht worden aan de vele kapelletjes en kerken die de gemeente rijk is. Onder het industrieel erfgoed kan in de gemeente Alphen-Chaam gedacht worden aan de molen in Chaam, welke helaas niet meer intact is. Ook de leerlooierijen vallen onder industrieel erfgoed. Onder watererfgoed worden bruggen, stuwen en gemalen verstaan. Deze 'overig onroerende erfgoed' objecten zijn niet geïnventariseerd. Van deze objecten is geen zogenaamde redengevende beschrijving en cultuurhistorische waardebeoordeling beschikbaar.

⁷ Zie bijlage B *Rijksmonumenten gemeente Alphen - Chaam*

⁸ Zie bijlage C *Gemeentelijke monumenten gemeente Alphen - Chaam*

3.2. Roerend erfgoed

Roerend erfgoed is in de gemeente ook goed vertegenwoordigd. In de heemkundige musea is hiervan veel terug te vinden. In de musea wordt de bezoeker vooral geïnformeerd over het dagelijkse leven uit de twintigste eeuw. Er is ook veel informatie te vinden van voor die tijd. Vrijwilligers vertellen meer over de aanwezige objecten, het bijbehorende ambacht of verhaal.

Het Regionaal Archief Tilburg bewaart de historische informatie van de aangesloten gemeenten, waaronder de gemeente Alphen-Chaam, met hun kerkdorpen. Deze historische informatie bestaat uit geschreven documenten van de gemeente, kerken, scholen, bedrijven, politieke partijen, verenigingen, families, vakorganisaties etc. In het regionale archief liggen ook veel foto's, boeken, brochures, kaarten, tekeningen, geluidsbanden en films. Ook zijn er verschillende regionale en plaatselijke kranten en krantjes verzameld en bewaard.

In het provinciaal depot voor vondsten uit archeologische onderzoeken bevinden zich de objecten die gevonden zijn bij archeologische onderzoeken uit onze gemeente. Deze objecten worden aangemerkt als roerend erfgoed. Het is niet mogelijk om een actueel overzicht van het roerend erfgoed in de gemeente aan te dragen. Naast de objecten in de heemkundige musea en het Regionaal Archief Tilburg is het uiteraard mogelijk dat er objecten, die kunnen vallen onder het roerende erfgoed, in particuliere handen zijn.

3.3. Immaterieel erfgoed

Hierbij gaat het om tradities, verhalen, ambachten die mensen van hun ouders en grootouders overnemen en op hun beurt weer doorgeven aan hun kinderen en kleinkinderen. Op 15 mei 2012 heeft Nederland het Verdrag ter Bescherming van het Immaterieel Cultureel Erfgoed ondertekend en daarmee is immaterieel erfgoed een officiële tak van erfgoed geworden. Eén van de verplichtingen die Nederland met de ondertekening van het verdrag op zich nam, was het in kaart brengen van het immaterieel erfgoed op zijn grondgebied. In 2014 is 'De Acht van Chaam' op de Nationale Inventaris Cultureel Erfgoed van het Koninkrijk der Nederlanden geplaatst. Ook de traditie Drie Koningen zingen, dat in Alphen jaarlijks plaatsvindt, staat op de Nationale Inventarislijst van het Immaterieel Erfgoed.

Tijdens evenementen zoals de Boerendag in Alphen komen oude objecten, al dan niet uit de heemkundige musea, en oude gebruiken weer tot leven en worden oude ambachten weer vertoond. Naast de objecten die in heemkundige musea voor het nageslacht bewaard blijven, heeft de gemeenschap in de afgelopen 10 jaar diverse volksverhalen ten tonele gebracht of opgeschreven.

In 2008 is een boek geschreven over het 125 jarig bestaan van de Galderse Mattheusschool. In Alphen is in 2009 een leesplankje, een verhalenboek en een CD met ingesproken verhalen van Alphense mensen uitgebracht om zodoende het Alphense dialect te bewaren voor het nageslacht. Door de Stichting Jaarmarkt Chaam is in september 2012 een boek uitgegeven over de geschiedenis van Chaam, "Chaam van toen en nu".

En dan zijn er in 2009 voorstellingen zoals 'Tilleke de heks van de hei' en 'de legende van het Ulekasteel' ten uitvoer gebracht door buurtverenigingen. Evenals de voorstellingen op en bij recreatieplas 't Zand in Alphen in 2009 en 2013, Sporen in 't Zand en Meske Vermoord, dragen bij aan de beleving van immaterieel erfgoed.

4. Erfgoed actoren in de gemeente

De gemeente heeft te maken met diverse actoren als het gaat om erfgoed. In deze nota wordt onderscheid gemaakt in wettelijke, professionele en vrijwillige erfgoedactoren. Deze zijn weer in verschillende type actoren te onderscheiden.

4.1. Wettelijke erfgoedactoren

Door diverse overheidsorganen worden wetten en regels vastgelegd die betrekking hebben op het behoud, beheer en herstel van het erfgoed in Nederland. Zij worden aangemerkt als wettelijke erfgoedactoren in onze gemeente. Evenals de eigenaren en gebruikers van erfgoed.

4.1.1. Overheidsorganen (rijk en provincie)

Het rijk heeft in diverse wetgeving geregeld dat erfgoed wordt beschermd. Zo heeft het rijk de monumentenzorg geregeld in de Monumentenwet 1988. Onder de wet vallen ook groene monumenten, zoals tuinen en parken en archeologische monumenten. Op dit moment wordt gewerkt aan de Erfgoedwet, naar verwachting zal deze in 2016 in werking treden. Deze wet vervangt zes wetten en regelingen op het gebied van cultureel erfgoed⁹. De Wet op de archeologische monumentenzorg is de Nederlandse uitwerking van het Verdrag van Malta (la Valetta). De wet heeft als doel bodem verstorende activiteiten beter te reguleren. Middels regelgeving (het Besluit archeologische monumentenzorg (BAMZ), de Regeling archeologische monumentenzorg en de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA)) kan worden toegezien op de uitvoering van bodemverstorende activiteiten.

Naast wet- en regelgeving biedt het rijk subsidiemogelijkheden, namelijk het BRIM en subsidie voor herbestemmen van monumenten. Deze laatste subsidie is slechts beperkt mogelijk. Beide subsidies hebben als doel het behoud van de monumenten.

Fiscaal bestaat er voor particuliere monumentenbezitter, van monumentenpanden die ingeschreven staan in het Rijksmonumentenregister, nog altijd de monumentenaftrek bij de inkomstenbelasting. Aftrekbaar zijn de onderhoudskosten betaald in het betreffende jaar om het pand in een redelijke staat van onderhoud te brengen of te houden, zoals dit bij de bouw of latere verandering bestond

De Provincie Noord-Brabant heeft erfgoedbeleid opgesteld waarin onder andere ingegaan wordt op het behoud, beleving en herbestemming. Dit heeft zij vertaald in enerzijds haar Uitvoeringsprogramma en het programma Grote Erfgoedcomplexen. Daarnaast heeft de provincie regels opgenomen in de Verordening Ruimte 2014. In de Verordening Ruimte 2014 heeft de provincie op haar themakaart aardkundig waardevol gebied en cultuurhistorische vlakken aangeduid en zijn er regels opgenomen ten behoeve van het behoud van cultuurhistorische objecten en vlakken. Tevens heeft de provincie een cultuurhistorische waardenkaart waarin naast de cultuurhistorische waarden ook de verwachtingswaarde op het gebied van archeologie is aangegeven.

De provincie heeft een subsidieregeling voor cultureel erfgoed. De subsidie kan worden verstrekt voor projecten gericht op het tot leven brengen van erfgoed voor de doelgroep, het tot stand brengen van een business case voor het tot leven brengen van erfgoed voor de doelgroep, het

⁹ Monumentenwet 1988, Wet verzelfstandiging rijks museale diensten, Wet tot behoud van cultuurbezit, Wet tot teruggave cultuurgoederen uit bezet gebied, Uitvoeringswet UNESCO -verdrag 1970, Regeling materieel beheer museale voorwerpen

herkenbaar maken van erfgoed, verdwenen erfgoed of deels verdwenen erfgoed in de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Deze subsidie kan worden aangevraagd door openbare lichamen, verenigingen, stichtingen of rechtspersonen.

4.1.2. Gemeente Alphen-Chaam

De gemeente heeft in haar beleidsnota 2008-2012 acties opgenomen en uitgangspunten geformuleerd voor het behoud en beheer van cultuurhistorisch erfgoed en het bevorderen van het gebruik van het cultureel erfgoed. Zo heeft de gemeente besloten om de Cultuurhistorische Waardenkaart van de Provincie in haar bestemmingsplannen op te nemen.

De subsidieregeling voor restauratie van gemeentelijke monumenten is met ingang van 31 december 2013 ingetrokken. Het beschikbare budget is thans beschikbaar voor eenmalige zaken / incidentele verzoeken die raakvlakken hebben met cultuurhistorische zaken / erfgoed waaronder

- het opstellen van redengevende omschrijvingen;
- uitvoeren van bouwhistorisch onderzoek en/of bouwkundige inspectie;
- bewustwording en behoud van cultuurhistorische waardevolle objecten;
- ondersteuning van de organisatie van de monumentendag.

4.1.3. Eigenaren en gebruikers

Eigenaren en gebruikers zijn uiteraard ook wettelijke erfgoedactoren. Zij hebben immers het erfgoed in bezit of gebruiken het bezit en hebben dus de zorg om het erfgoed goed te behouden voor de volgende generaties. De kans van slagen van het behoud hangt grotendeels af van de bereidheid van de eigenaar en de mogelijkheden die de eigenaar heeft en ziet om het erfgoed goed te behouden.

4.2. Professionele erfgoedactoren

Hieronder worden de professionele organisatie verstaan zoals ondernemers die zich richten op het renoveren, verbouwen en onderhouden van monumenten of onderzoek doen naar archeologie in de gemeenten. Veelal worden de professionele erfgoedactoren ingeschakeld door eigenaren van monumenten of initiatiefnemers met sloop of bouwplannen. Zo is Monumentenwacht Noord-Brabant een belangrijke actor. Deze non-profitorganisatie heeft zich gespecialiseerd in onder andere het technisch inspecteren van monumentale gebouwen, historische interieurs en archeologische monumenten in Noord-Brabant. Zij helpen en adviseren eigenaren bij het behoud, onderhoud en instandhouding van monumenten.

4.3. Vrijwillige erfgoedactoren

De vrijwillige erfgoedactoren kunnen we opdelen in twee groepen. Enerzijds de vrijwilligers die zich, al dan niet in verenigingsverband zoals een heemkundekring, bewust inspant om het erfgoed over te dragen aan de volgende generatie: de bewuste vrijwillige erfgoedactoren.

Daarnaast is er nog een veel grotere groep mensen die vrijwillig maar onbewust erfgoed overdraagt aan de volgende generaties door het vertellen van verhalen of het doorgeven van oude ambachten. Deze laatste groep noemen we de onbewuste vrijwillige erfgoedactoren

4.3.1. Bewuste vrijwillige erfgoedactoren

In de gemeente zijn 3 heemkundekringen actief. In Alphen is heemkundekring Carel de Roy actief, in Chaam zit heemkundekring Ledevaert en heemkundekring Paulus van Daesdonck, gevestigd in Ulvenhout is er voor Galder en Strijbeek.

De drie heemkundekringen hebben ieder hun eigen museum. Het Oudheidkundig Streekmuseum in Alphen, Het Ledevaert museum in Chaam en het museum van Paulus van Daesdonck is gevestigd in Ulvenhout. In de musea vertellen vrijwilligers de bezoekers over de aanwezige objecten. In de musea worden ook exposities op het gebied van erfgoed georganiseerd.

Naast de heemkundekringen zijn nog andere erfgoedactoren actief, daarbij kan gedacht worden aan Stichting Pelicaen Chaam.

4.3.2. Onbewuste vrijwillige erfgoedactoren

Verenigingen

Naast de heemkundekringen zijn er diverse stichtingen, verenigingen die zich onbewust met erfgoed met name cultureel erfgoed bezig houden. Dit zijn de onbewuste erfgoedactoren, zoals Kruisboogvereniging Chaam, Kruisboogvereniging en Geweerschutterij St. Jacob in Galder en Handboogvereniging Landbouwers Eendracht en handboogschuttersgilde St. Willibrordus uit Alphen. De diverse carnavalsverenigingen, sportverenigingen en muziekverenigingen zoals harmonie St. Cecilia, fanfare Voor Eer en muziekvereniging Vlijt en Volharding. Binnen die verenigingen bevindt zich veel informatie die van grote waarde is voor het roerend en immaterieel lokaal erfgoed, zoals tenues van oud teams, oude kampioenbekers, oude liederen enz. Bij veel verenigingen wordt een deel van dat erfgoed weer tevoorschijn gehaald bij jubileumvieringen van de vereniging.

Overigen

Het gaat hier om al die mensen die ervoor zorgen dat het erfgoed overgedragen wordt van de oudere generatie naar de jongere generatie. Voorbeelden zijn de ouder die zijn kind vertelt dat in het bos een grafheuvel is gelegen of een groep vrouwen die op de 'Boerendag' laten zien hoe je vroeger de was deed. Maar ook aan de smid die zijn leerling leert hoe hij het beste een hoefijzer kan smeden. Zowel de oudere als de jongere worden gezien als erfgoedactor. Dit is wellicht de grootste groep met erfgoedactoren.

5. Ambities 2015 - 2020

Het erfgoedbeleid 2008 - 2012 had tot doel de zorg voor het erfgoed te waarborgen waarbij drie speerpunten (ambities) centraal stonden, te weten:

- het bevorderen van het behoud van het aanwezig erfgoed;
- het stimuleren van het beheer van het aanwezig erfgoed;
- het bevorderen van een beter gebruik van het aanwezig erfgoed.

De gemeente ambieert, ondanks de economisch minder gunstige omstandigheden, nog steeds invulling te geven aan de zorgvuldig gekozen ambities van het vorige beleidsplan. In aanvulling op die ambities zal de nadruk gelegd worden op het verbinden van de erfgoedactoren. Erfgoedactoren investeren, ieder op zijn eigen wijze, aan de instandhouding van het erfgoed. Door erfgoedactoren met elkaar te verbinden, kan de kans op behoud van erfgoed worden vergroot. De verwachting is dat daardoor cultuurhistorie steeds meer zal gaan leven.

Het waarmaken van ambities heeft de meeste kans van slagen als concrete acties geformuleerd worden. Daarnaast zijn enkele aandachtspunten opgenomen.

5.1. Onroerend erfgoed

5.1.1. Archeologie

In het vorige beleidsplan is uitvoerig stil gestaan bij het behoud en beheer van archeologie, welke verwoord zijn in aandachtspunten. Deze aandachtspunten zijn geactualiseerd en aangevuld met de toevoeging dat schriftelijke instemming met het plan van aanpak voor onderzoeken in de grond benodigd is in geval de verwachtingswaarde (middel) hoog is.

A.1. Behoud in situ

Het uitgangspunt voor het behoud van archeologisch erfgoed is, dat het beschermd dient te worden op de plaats waar het wordt aangetroffen, dit heet *behoud in situ*.

Met behulp van de Cultuurhistorische Waardenkaart van de Provincie, welke door de raad in 2008 is aangewezen als gemeentelijke cultuurhistorische waardenkaart, kan een inschatting gemaakt worden van de archeologische verwachting van een gebied. Deze waardenkaart vormt het uitgangspunt bij beslissingen omtrent bodemversturende activiteiten.

Wanneer uit de kaart blijkt dat een nader onderzoek noodzakelijk is, zal aanvankelijk gestart worden met een bureauonderzoek, mogelijk gevolgd door een inventariserend veldonderzoek. Dit inventariserend veldonderzoek kan variëren van een veldverkenning, een verkennend booronderzoek of karterend booronderzoek of anderszins geofysisch onderzoek tot een proefsleuven- of proefputtenonderzoek. Naar aanleiding van het bureauonderzoek of, aanvullend, het inventariserend veldonderzoek wordt een selectieadvies opgesteld. In dit selectieadvies wordt aangegeven en gemotiveerd of er zich behoudenswaardige archeologische vindplaatsen in het plangebied bevinden en wat hierbij wordt voorgesteld om deze vindplaatsen voor de toekomst te behouden. Hierbij zijn vier mogelijkheden:

- behoud in situ: de planvorming wordt aangepast, de vindplaats wordt niet verstoord en bijvoorbeeld planologisch ingepast.
- behoud ex situ: de planvorming gaat door, maar de vindplaats zal door een opgraving ex situ worden behouden.
- archeologische begeleiding: de planvorming gaat door, de vindplaats is niet behoudenswaardig genoeg om te beschermen of op te graven, maar de vindplaats kan ook niet zomaar worden opgegeven.

- geen verder onderzoek: de planvorming gaat door, er is geen vindplaats aangetroffen of de vindplaats is niet behoudenswaardig gebleken.

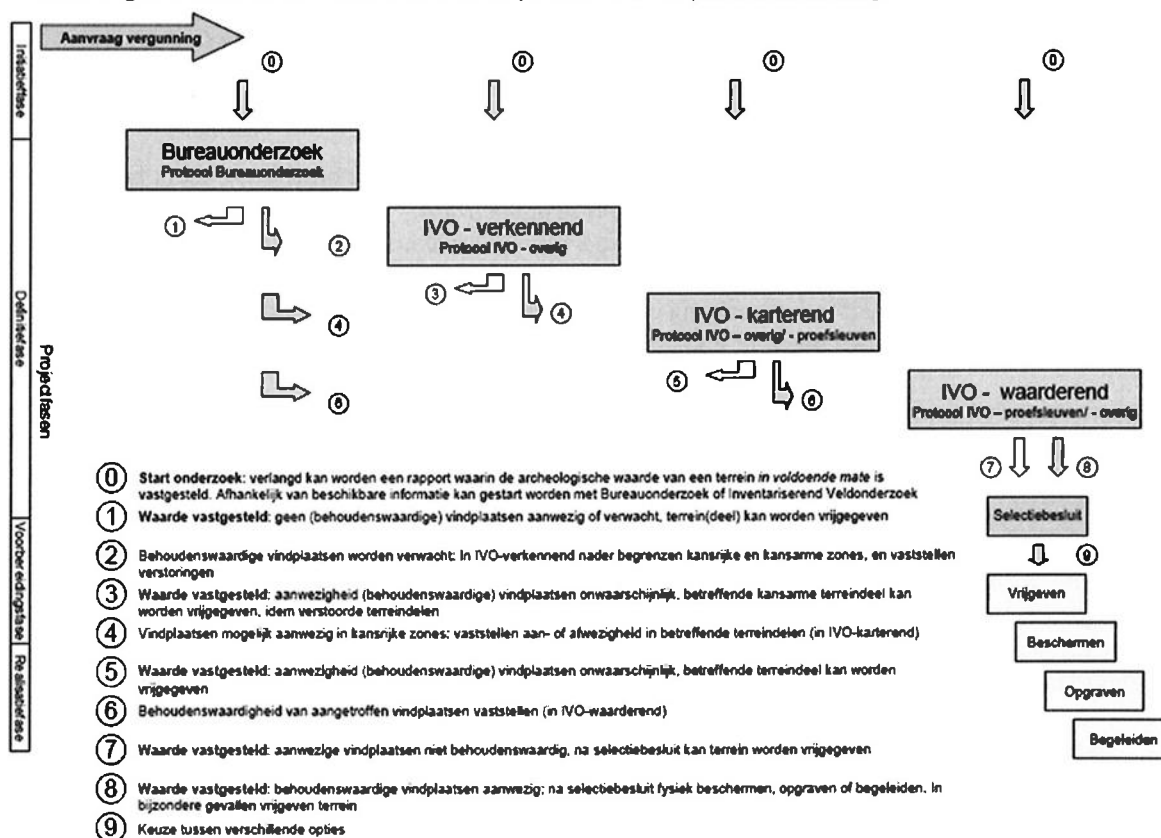
Het selectieadvies dient vervolgens door burgemeester en wethouders in een selectiebesluit te worden bekrachtigd. De procedure is schematisch weergegeven in figuur A.1.

A.2. Planning onderzoek archeologie

Onderzoek naar de (te verwachten) archeologische waarden dient in een vroeg stadium van planontwikkeling plaats te vinden. Het uitgangspunt voor het behoud van archeologisch erfgoed is immers "behoud in situ".

Indien uit vooronderzoek blijkt dat de archeologische waarden behoudenswaardig zijn, kan dit in het selectiebesluit meegenomen worden. Zo kan in het plan nog naar alternatieven worden gezocht, zoals elders binnen de locatie bouwen, op een andere locatie bouwen of archeologievriendelijk bouwen. Om tot een goede afweging te komen is dus een vroegtijdige planning van groot belang. Dit geldt zowel bij bestemmingsplannen als bij (binnenplansen en buitenplansen) afwijkingen van bestemmingsplannen.

Daarnaast is het om een andere reden raadzaam om het archeologische onderzoek uit te laten voeren alvorens er een definitief plan voor de desbetreffende locatie is uitgewerkt. Zo kunnen verwijzingen naar mogelijke archeologische vindplaatsen en vondsten in het plan worden verwerkt. Hierdoor vindt er een accent verschuiving plaats van archeologie als noodzakelijk kwaad naar archeologie als vruchtbaar onderdeel en inspiratie voor de planontwikkeling.

Figuur A.1: Schematische weergave van het archeologisch monumentenzorgproces en de bijbehorende beslissingen in het kader van de verlening van vergunningen.

A.3. Archeologische verwachtingswaarde

De provincie heeft een archeologische verwachtingswaardekaart opgesteld. Het betreft de CultuurHistorische Waardenkaart (CHW)¹⁰ van de provincie Noord-Brabant. De gemeenteraad heeft in 2008 besloten de provinciale CHW als gemeentelijke CHW te zien. Door de gemeente zijn de archeologische verwachtingen van de CHW opgenomen in de vigerende bestemmingsplannen. Daarmee is voor elk stuk grond de verwachting in beeld gebracht.

Uit de CHW komen een interessante archeologische gebieden naar voren. Het gaat dan om gebieden waarvan bekend is dat er archeologische waarden aanwezig zijn (archeologisch waardevolle gebieden) en gebieden waarvoor een middelhoge en hoge verwachting bestaat dat er archeologische waarden aanwezig zijn (archeologische onderzoeksgebieden). Daarnaast zijn op de CHW gebieden aangegeven met een lage archeologische verwachting en gebieden waarvoor, vanwege de ligging binnen de bebouwde kom, geen gegevens bekend zijn (niet-gekarteerde gebieden). Wanneer er in een gebied archeologisch vooronderzoek gedaan moet worden hangt af van de archeologische verwachtingswaarde en het oppervlak dat verstoord wordt.

In onderstaand overzicht staat vermeld welke onderzoeksverplichting nodig is bij welke bodemingreep in welk gebied. Deze regels zullen in de bestemmingsplanprocedure(s) worden doorvertaald.

Archeologische waardevolle gebieden

- uitgangspunt is behoud in situ;
- geen bodemversturende werkzaamheden dieper dan 30 cm toegestaan, zonder toestemming van gemeente;

indien gemeente toestemming verleend voor bodemversturende activiteit, dient dit voorafgegaan te worden door een definitief archeologisch onderzoek (opgraving) of dient de werkzaamheid archeologisch te worden begeleid, dit naar oordeel van de gemeente, op advies van een deskundige organisatie/ expert (zoals regioarcheoloog). Bij dergelijke gebieden dient ook altijd de provinciaal archeoloog en de RACM gekend te worden in wat hun visie ten aanzien van deze terreinen is.

Middelhoge en hoge verwachting (archeologische onderzoeksgebieden)

- bodemverstoringen binnen bebouwde kom, dieper dan 30 cm, groter dan 100 m², archeologisch vooronderzoek nodig;
- bodemverstoringen buiten bebouwde kom, dieper dan 30 cm, groter dan 500 m², archeologisch vooronderzoek nodig;
- bodemverstoringen binnen bouwvlak buiten bebouwde kom, dieper dan 30 cm, groter 1000 m², archeologisch vooronderzoek nodig;
- door middel van verkennend booronderzoek kan bepaald worden in hoeverre bodem nog intact is. Als blijkt dat de bodem zodanig verstoord is dat aannemelijk gemaakt kan worden dat archeologische waarden verdwenen of noemenswaardig aangetast zullen zijn, kan de waardering van het gebied naar laag worden bijgesteld;
- door middel van verkennend booronderzoek kan bepaald worden wat de dikte van het eventueel aanwezige esdek is. Als de dikte voor een terrein redelijkerwijs aangetoond kan worden, dan mogen bodemversturende activiteiten tot een dieper niveau worden uitgevoerd. Deze diepte wordt bepaald door de dikte van het esdek te nemen – 20 cm (veiligheidsmarge);

¹⁰ zie Bijlage F Toelichting CHW en AMK Provincie Noord-Brabant

- type archeologisch vooronderzoek: bureauonderzoek, verkennende boringen, proefsleuven, geofysisch onderzoek. Het inzetten van karterende boringen en een veldverkenning heeft alleen nut als er geen sprake is van een esdek.
- booronderzoeken, proefsleuven, geofysische onderzoeken en opgravingen zijn alleen toegestaan na schriftelijke goedkeuring van de gemeente van het plan van aanpak en schriftelijke toestemming om met de werkzaamheden te mogen starten.

Lage verwachting

- zolang lage verwachting gebaseerd is op de provinciale CHW-kaart en niet op een eigen gemeentelijke verwachtingskaart zal de lage verwachting altijd door expert-judgement moeten worden gecontroleerd (check bij een deskundige organisatie/ expert, zoals regioarcheoloog, plaatsvinden). Dit omdat de CHW-kaart vanuit provinciale blik is opgesteld en uit ervaring bekend is dat hierbij kleinschalige gebieden met een hoge archeologische verwachting (bv een kasteelterrein) nog wel eens over het hoofd zijn gezien;
- bodemverstoringen die vanwege hun omvang MER-plichtig zijn, archeologisch vooronderzoek nodig (bij de gemeente Breda houdt men aan dat bij een bodemversturende activiteit groter dan 5 hectare ook bij een lage archeologische verwachtingswaarde archeologisch vooronderzoek noodzakelijk is);
- type vooronderzoek: bureauonderzoek, verkennende boringen, waarderende boringen (als geen esdek aanwezig is), proefsleuven, geofysisch onderzoek;
- conform artikel 53 van Monumentenwet 1988 meldingsplicht bij het (onverhoeds toch) aantreffen van archeologische overblijfselen. Vervolgens mogelijkheid om hierbij waarneming te doen.

Onbekende verwachting, niet gekarteerde gebieden

- voor deze gebieden (kom Alphen en kom Chaam) moeten een (middel)hoge verwachting of lage verwachting worden behandeld of voor deze gebieden dient advies ingeroepen te worden bij een deskundige organisatie/ expert (zoals regioarcheoloog);
- uitgangspunt is dat er sprake is van een (middel)hoge archeologische verwachtingswaarde, omdat het hier om de ontstaanskernen van beide dorpen gaat. Alleen als aangetoond kan worden dat het bodemarchief dermate verstoord is dat van een redelijke waarneming geen sprake meer kan zijn, zal de verwachting naar laag kunnen worden bijgesteld.

A.4. Archeologieparagraaf

Nieuwe bestemmingsplannen moeten over een archeologieparagraaf beschikken, waarin uiteengezet wordt hoe de gemeente om wil gaan met het belang van cultuurhistorische waarden. Bij gebieden met een (middel)hoge verwachting dient altijd archeologisch vooronderzoek plaats te vinden. Het rapport met de resultaten van dit vooronderzoek wordt als bijlage aan het bestemmingsplan toegevoegd indien het de onderzoeken betreft van gronden die in gemeentelijk eigendom zijn en die noodzakelijk zijn voor het opstellen van een bestemmingsplan. In alle andere planologische procedures waarin archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk is, zal het archeologische onderzoek onderdeel uit moeten maken van de aan te leveren ruimtelijke onderbouwing.

A.5. Dubbelbestemming

Archeologische waarden en archeologische onderzoeksgebieden dienen planologisch te worden beschermd in het bestemmingsplan. Dit kan worden gedaan middels het toepassen van dubbelbestemmingen op de bestemmingsplankaart. Er zijn verschillende dubbelbestemmingen mogelijk. Een terrein kan een dubbelbestemming archeologisch onderzoeksgebied of archeologisch waardevol gebied krijgen. Hiervoor dienen nieuwe voorschriften te worden opgesteld.

A.6. *Aanlegvergunningen*

Het opnemen van een aanlegvergunningenstelsel in een bestemmingsplan moet eraan bijdragen dat archeologische waarden beschermd worden. Bij het uitvoeren van werkzaamheden hangt het van de aard van de werkzaamheden af of ze aanlegvergunningplichtig zijn. Een aanlegvergunningenstelsel moet gekoppeld worden aan het (laten) uitvoeren van archeologische onderzoek. Pas wanneer de archeologische waarden van een gebied met een bepaalde omvang en bepaalde verwachting zijn vastgesteld kan een aanlegvergunning worden verleend. Een aanlegvergunning wordt daarom ingesteld voor die activiteiten waarvan wordt verwacht dat ze archeologische waarden in het geding kunnen brengen.

A.7. *Bevoegd om op te graven*

Het doen van opgravingen is alleen toegestaan voor particulieren en instellingen waaraan door de Minister een vergunning is verleend. De uiteindelijke vergunningverlening wordt verstrekt door CvAK, het College voor de Archeologische Kwaliteit. Zij toetsen een aanvraag om opgravingen te mogen doen aan de geldende Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie. De vergunning wordt alleen verleend indien de aanvrager aantoonbaar bekwaam te zijn in het doen van opgravingen.

A.8. *Registratie vondsten*

Hoewel de formele meldpunten voor archeologische opgravingsresultaten en vondsten de gemeente en de minister van onderwijs, cultuur en wetenschap zijn, vormt het registreren en natrekken van vondstmeldingen ook een vast onderdeel van de provinciale taak. Met het provinciaal archeologisch informatiecentrum en de ROB - sinds 2006 de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten, de RACM - zijn afspraken gemaakt over de te volgen procedure. De provincie vervult tevens een belangrijke rol bij het archiveren en bewaren van archeologische vondsten uit opgravingen in het provinciale depot voor bodemvondsten. Dit depot is het depot waar alle vondsten uit de provincie Noord-Brabant worden bewaard, mits gemeenten zelf een goedgekeurde aanvraag voor een depot hebben ingediend. Het provinciale depot krijgt steeds meer de functie van provinciaal archeologische informatiecentrum. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om tijdelijk vondsten die gedaan zijn op het grondgebied van de gemeente te lenen van het provinciale depot. Zo kan op eigen bodem een wisselende collectie worden gepresenteerd zonder dat de verantwoordelijkheid voor een eigen depot genomen hoeft te worden. De bodemschatten in het archeologisch depot van de provincie weerspiegelen de rijkdom van het gemeentelijke bodemarchief. Zij zijn niet alleen afkomstig van archeologische opgravingen. Ook de bevolking draagt bij aan het verzamelen van informatie door vondstmeldingen, waarnemingen en zelfs het afgeven van vondsten. De deskundige organisatie/ expert (zoals regioarcheoloog) kan voor de gemeente, bijvoorbeeld als een particulier met een vondst aan komt zetten, ook melding doen van vondsten en deze laten registreren. Het provinciaal depot draagt zorg voor behoud en beheer van de vondsten. Daarnaast waarborgt de provincie een centrale toegankelijkheid van de archeologische vondsten en vondstmeldingen en de provincie heeft een taak in het vasthouden van inhoudelijke kennis, met name continuïteit in kennis. Een aparte depotvoorziening op gemeentelijk niveau is daarom niet noodzakelijk en gezien de beperkte capaciteit van de gemeente ook niet gewenst.

A.9. *Illegaal handelen*

Het doen van illegale opgravingen is volgens de Wet op de Archeologische Monumentenzorg strafbaar. Wanneer iemand opzettelijk handelt in strijd met de artikelen 11, 37 eerste lid, 45 eerste lid, 53 eerste lid, dan wel opzettelijk handelt in strijd met een maatregel getroffen op grond van artikel 56, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vijfde categorie. Deze feiten zijn misdrijven.

A.10. Meldingsplicht

Conform artikel 53 van de Monumentenwet 1988 bestaat een meldingsplicht bij het onverhoeds toch aantreffen van archeologische overblijfselen. Te allen tijde dient de melding ook bij de gemeente Alphen-Chaam te worden gedaan en dient de deskundige organisatie/ expert (zoals regioarcheoloog) van de melding op de hoogte te worden gesteld.

5.1.2. Bijzondere landschappen

De bijzondere landschappen die de gemeente heeft, dienen ook behouden en beheerd te worden. De gemeente heeft hiertoe in 2008 een Landschapontwikkelingsplan¹¹ (LOP) en in 2013 een Groenvisie¹² vastgesteld. In het LOP is op basis van overeenkomsten in abiotische kenmerken, ontstaansgeschiedenis, landschappelijke karakteristieken en grondgebruik het grondgebied van de gemeente ingedeeld in vijf landschapseenheden:

- Het Markdal en vennenlandschap;
- De Landgoederen;
- De oude ontginningen (nat);
- De jonge ontginningen en bebossingen;
- De oude ontginningen (droog).

In het LOP en de groenvisie heeft de gemeente invulling gegeven aan een integrale landschapsvisie met aandachtspunten voor de uitvoering. Hiermee is door de gemeente nadere invulling gegeven aan hoe de gemeente het behoud, het beheer en de bescherming vorm wil geven.

In het bestemmingsplan is op basis van het provinciale natuurbeheerplan, beheers- en landschapsgebiedenplan en het gemeentelijke LOP een bescherming voor die gebieden een dubbelbestemming opgenomen.

5.1.3. Monumenten

In het vorige beleidsplan zijn punten voor het behoud en beheer van gebouwde monumenten opgenomen. Deze punten zijn geactualiseerd en de punten uit de tussenevaluatie zijn toegevoegd.

M.1. Erfgoedverordening

De gemeente Alphen-Chaam wil zorg dragen voor een goed gemeentelijk beleid omtrent erfgoed. Om monumenten te beschermen kan om te beginnen worden verwezen naar de Monumentenwet 1988. Tevens is door de gemeenteraad een erfgoedverordening vastgesteld, die is gebaseerd op het meest recente VNG-model. De gemeente heeft haar monumentencommissie ondergebracht bij de Stichting Advisering Monumenten en Ruimtelijke Kwaliteit. Plannen tot wijziging van beschermde monumenten worden daar ter advisering voorgelegd. Verder zijn voor het aanwijzen van gemeentelijke monumenten in 1997 door de gemeenteraad beleidsregels¹³ opgesteld. Deze beleidsregels hoeven niet aangepast te worden.

M.2. Functiewijziging

Het handhaven van het oorspronkelijke gebruik van monumenten is een moeilijke taak. In gevallen dat het oorspronkelijke gebruik niet kan worden voortgezet, is het wenselijk dat het monument tegen leegstand wordt behoud. Het bieden van de mogelijkheid tot functiewijziging blijkt meer

¹¹ 'Landschapontwikkelingsplan Alphen-Chaam', mei 2008

¹² 'Groenvisie gemeente Alphen-Chaam', juni 2013

¹³ Zie Bijlage E. *Beleidsregels gemeentelijke monumenten*

kansen te bieden voor het behoud van monumenten. Zo wordt het aantrekkelijker en eenvoudiger om monumenten te beheren en te onderhouden.

Het functioneel gebruiken van monumenten is immers de beste garantie voor goed onderhoud van monumenten. Wanneer een monument in gebruik blijft en zodoende het onderhoud van het pand niet wordt verwaarloosd, is de uitstraling van het monument op de omgeving groter dan wanneer het niet in gebruik is en als gevolg daarvan leegstaat. Er moet een planologische afweging worden gemaakt om vast te stellen welke vormen van gebruik wel wenselijk zijn en welke niet.

M.3. Ondersteuning ter instandhouding

De gemeente heeft geen subsidieregeling meer voor het restaureren van gemeentelijke monumenten. Van de subsidievorm werd nagenoeg geen gebruik meer gemaakt. Wel is het mogelijk om een verzoek in te dienen voor een bijdrage. Dit verzoek dient dan raakvlakken te hebben met erfgoed en betrekking te hebben op eenmalige zaken, dus geen structurele bijdrage voor bijvoorbeeld onderhoud. Hierbij kan gedacht worden aan het opstellen van redengevende omschrijvingen, het uitvoeren van bouwhistorisch onderzoek en/of bouwkundige inspectie.

M.4. Fotograferen monumenten

Door het fotograferen van de monumenten kunnen de elementen van de redengevende beschrijving visueel worden weergegeven. Dit is een praktische aanvulling op de bestaande redengevende beschrijving. Verwachting is dat in 2015 gestart wordt met het fotograferen van de monumenten.

5.1.4. Overig onroerend erfgoed

Zoals al in de omschrijving van overig onroerend erfgoed is aangegeven, beschikt de gemeente niet over een inventarisatie waarin de religieus, industrieel en watererfgoed is opgenomen. Het is wenselijk een lijst op te stellen met de diverse objecten. Er zal gestart worden met het in beeld brengen van de vele kapelletjes, waarbij een korte beschrijving van het object en de ontstaansgeschiedenis wordt opgesteld. Daarvoor zal contact opgenomen worden met de eigenaren, beheerders en de plaatselijke heemkundekringen.

5.2. Roerend erfgoed

Het behouden en beheren van roerend erfgoed is niet eenvoudig. Immers roerende goederen zijn gemakkelijk te verplaatsen en kunnen uit het zicht verdwijnen.

Archeologische vondsten uit opgravingen worden bewaard in het provinciale depot voor bodemvondsten. Dit depot bewaart alle vondsten uit de provincie Noord-Brabant. Het provinciaal depot draagt zorg voor behoud en beheer van de vondsten. Daarnaast waarborgt de provincie een centrale toegankelijkheid van de archeologische vondsten en vondstmeldingen. De provincie heeft een taak in het behouden van inhoudelijke kennis, met name continuïteit in kennis. Het depot biedt de mogelijkheid om vondsten op het grondgebied van de gemeente tijdelijk te lenen.

In haar werkprogramma 2015 -2016 heeft de Erfgoedinspectie aangegeven om nadere invulling te gaan geven aan de Wet tot behoud van cultuurbezit beschermde voorwerpen en verzamelingen. De Erfgoedinspectie ziet er op toe dat dit publieke belang niet wordt geschaad.

In die gedachtegang kan de gemeente ook kleine acties op zich nemen. In de heemkundige musea zijn veel roerende erfgoedobjecten tentoongesteld of opgeslagen. Het betreft hier met name objecten welke voor de lokale bevolking van waarde zijn. De gemeente kan de heemkundige musea / museumconservators stimuleren om haar objecten te registreren, te archiveren, dan wel haar archieven te actualiseren en een Lijst met Roerend Erfgoed op te stellen. De gemeente en de lokale bevolking kan hierdoor kennis nemen van de historische objecten.

5.3. Immaterieel erfgoed

Het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed wil bewustzijn kweken voor de grote diversiteit aan immaterieel erfgoed die Nederland rijk is. De Nederlandse regering heeft in 2012 het Immaterieel Erfgoedverdrag van UNESCO geratificeerd. Nederland verplicht zich om het eigen immaterieel erfgoed in kaart te brengen, te documenteren en om maatregelen te nemen voor bescherming ervan. De eerste stap is het opstellen van een Nationale Inventaris. De coördinatie hiervan ligt bij het Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed. Op basis van deze inventaris kan ons land nominaties voordragen voor de Internationale Representatieve Lijst. Over opname op die lijst besluit een intergouvernamenteel Comité van UNESCO-lidstaten.

De "Acht van Chaam" staat op deze lijst. Maar de gemeente kan zijn eigen immaterieel erfgoed in kaart brengen door het opstellen van lijst van Gemeentelijk Immaterieel Erfgoed. Uiteraard dient allereerst onderzocht te worden op welke wijze dit in kaart gebracht kan worden en welke erfgoedactor dit het beste op zich kan nemen.

Om het immaterieel erfgoed te kunnen behouden moet het worden overgedragen naar de volgende generatie. Dit kan op verschillende wijzen gebeuren. De diverse erfgoedactoren spelen daarin een grote rol. Opvallend is dat de vrijwillige erfgoedactoren de grootste rol hebben. Zij zijn zich niet altijd bewust van de rol die zij spelen. De gemeente zal erfgoedactoren, waaronder de heemkundekringen, stimuleren om zorg te dragen voor de overlevering van immaterieel erfgoed. Een project waarbij ouderen en jongeren samenwerken aan de overlevering van immaterieel erfgoed door dit vast te leggen door middel van schrift, geluid of beeld behoort tot de mogelijkheden.

5.4. Verbinden van erfgoedactoren

Erfgoedactoren investeren op hun eigen wijze in de instandhouding van het erfgoed. Het op de juiste manier verbinden van de erfgoedactoren maakt de kans op het behoud van het erfgoed groter. De verwachting is dat cultuurhistorie steeds meer zal gaan leven.

E.1. Informatiemarkt

De gemeente kan een regierol innemen om de erfgoedactoren met elkaar in verbinding te brengen. Door het organiseren en faciliteren van een informatiemarkt kunnen de wettelijke, professionele en vrijwillige actoren elkaar treffen, informatie uitwisselen en initiatieven met elkaar bespreken. In eerste instantie wordt gedacht aan een informatiemarkt waarbij lezingen worden gegeven op afzonderlijke onderdelen van het erfgoed, afgewisseld met de mogelijkheid om langs enkele kramen te gaan van wettelijke en professionele actoren.

E.2. Educatie

Voor het verzorgen van deze educatie over het aanwezige erfgoed, is vooral een rol weggelegd voor de plaatselijke musea en heemkundekringen. Zij vervullen een belangrijke rol als het gaat om het informeren over de geschiedenis van de gemeente. De musea worden regelmatig bezocht door scholen of groepen scholieren van zowel binnen als buiten de gemeente. Er zijn gidsen die rondleidingen afstemmen op de doelgroep. Om ervoor zorg te dragen dat de musea deze taak kunnen blijven vervullen, worden musea en heemkundekringen op de hoogte gebracht van ontwikkelingen op het gebied van erfgoed. Hierbij kan gedacht worden aan archeologische onderzoeken.

In overleg met de heemkundekringen onderzoeken of het haalbaar is om jaarlijks een jeugdactiviteit te organiseren. Door het organiseren van een jeugdactiviteit kan het bewustzijn van het cultuurhistorie bij die leeftijdscategorieën worden verhoogd, wat aansluit bij de Cittaslow-gedachte om erfgoed te koesteren en het bewustzijn van onze eigen cultuurhistorie te verhogen. Het

onderzoek dient daarom gekoppeld te worden aan het werkplan van Cittaslow. Tevens onderzoeken of de organisatie van de open monumentendag (al dan niet in combinatie met een jeugdactiviteit) uitgevoerd kan worden door de gezamenlijke heemkundekringen zodat de gemeente hierin alleen een facilitaire rol inneemt.

Het initiatief, waar door Stichting CultuurOntwikkeling Alphen-Chaam (COAC) aan wordt gewerkt, CittaStour, sluit zeer goed bij het plan om het bewustzijn bij de jeugd te verhogen. CittaStour is een project om kinderen van groep 8 van de basisschool kennis te laten maken met hun achtergrond, het landschap, de monumenten, de cultuur.

E.3. Erfgoed en recreatie en toerisme

Sinds enkele jaren staan bij de diverse monumenten informatiebordjes waarop in enkele regels een toelichting wordt gegeven over het monument. Ook is er een fietsroute, in 2 delen, beschikbaar die langs een groot deel van de monumenten in de gemeente gaat. Daarnaast beschikken de heemkundekringen, VVV en de musea nog over een aantal eigen fiets- en/of wandelroutes. In Chaam worden rondleidingen georganiseerd door de heemkundekring in de protestants-christelijke kerk en de rooms-katholieke kerk en wordt een wandeling georganiseerd door Chaam, genaamd de Chaamse kilometer. Deze wandeling is tevens bij de plaatselijke VVV bekend. In Alphen worden ook dorpswandelingen, Historische kilometer, georganiseerd voor groepen.

De organisatie van de Open Monumentendag valt ook onder erfgoedbeleving. Dit geldt ook voor museumbezoek als onderdeel van recreatie en toerisme. De verbinding tussen erfgoedbeleid en het beleid op gebied van recreatie en toerisme kan nog worden versterkt. Het biedt een kans om in marketing van de gemeente Alphen-Chaam, de combinatie van recreatie en toerisme en erfgoedbeleving meer te promoten. Aandacht voor het erfgoed is als aandachtspunt opgenomen in het beleid voor recreatie en toerisme, evenals aandacht voor een betere marketing van hetgeen binnen de gemeente te beleven is. Hier kan dan ook bij aangesloten worden.

In de gemeente zijn enkele archeologisch waardevolle terreinen¹⁴ aanwezig. De informatie is in het terrein nergens zichtbaar. Daarvoor is een bezoek aan een van de musea nodig. Om de beleving van het erfgoed in zijn eigen omgeving te ondersteunen zou een archeologische vindplaats gemarkeerd kunnen worden. Onderzoek dient uit te wijzen of het interessant en haalbaar is om archeologische vindplaatsen te markeren met een uniek uniform informatief object of informatiebord.

E.4. Heemkundekringen

De heemkundekringen zijn al een aantal keer genoemd als belangrijke informatiebron voor de gemeente Alphen-Chaam. De heemkundekringen zorgen in samenwerking met de plaatselijke musea voor de conservering van de lokale geschiedenis. De heemkundekring is verbonden met het museum, waarbij het museum een algemeen voorlichtende taak heeft en de heemkundekring zich in beginsel beperkt tot de eigen ledenkring. De heemkundekringen en musea hebben samen twee belangrijke taken; ze verzamelen informatie over het verleden van de gemeenschap en ze dragen de informatie uit naar de plaatselijke bevolking. Wanneer de gemeente structureel informatie met betrekking tot o.a. archeologische onderzoeken doorgeeft aan de heemkundekringen en musea kan de rol van de kringen vergroot worden in de communicatie van het erfgoed. Daarnaast is het zinvol om jaarlijks een overleg tussen de heemkundekringen en de gemeente te plannen.

¹⁴ Zie bijlage A. *Archeologische terreinen gemeente Alphen - Chaam*

6. Actiepunten

6.1. Actielijst 2008 - 2012, tussenevaluatie

In het beleid van 2008 - 2012 zijn een aantal actiepunten opgenomen die zijn voortgevloeid uit de bovengenoemde beleidsdoelstellingen. In de tussenevaluatie¹⁵ zijn de actiepunten behandeld: welke actiepunten al uitgevoerd zijn en welke –eventueel gewijzigd van opzet- nog uitgevoerd kunnen worden. Enkele actiepunten van het beleidsplan 2008 – 2012 bleken nog niet (volledig) uitgevoerd. Voor de jaren 2013 en 2014 zijn de volgende actiepunten geformuleerd.

Punt	Actiepunt	Voltooid ?	Voortzetten in nieuw beleid ?
1	Onderzoek subsidieregeling gemeentelijke monumenten.	Ja	Nvt
2	Onderzoek markeren archeologische vindplaatsen	Nee	Ja
3	Digitaal dossier archeologische onderzoeken	Ja	nvt
4	Heemkundekringen – onderzoek jeugdactiviteit en open monumentendag	Nee	Ja, in andere vorm
5	Fotograferen monumenten	Nee	Ja

6.2. Actielijst 2015-2020

Op basis van de vorige actielijsten en de geformuleerde doelen is een nieuwe actielijst opgesteld. Bij de uitvoering van de actiepunten wordt zoveel aansluiting gezocht bij andere beleidsterreinen binnen de gemeente. Ook wordt zoveel mogelijk gezocht naar de samenwerking met andere erfgoedactoren om krachten te bundelen voor het behoud, beheer, gebruik en stimuleren van beleving van het erfgoed in de gemeente.

Punt	Actiepunten	Wie?	Wanneer?
1	Fotograferen monumenten	Beleidsmedewerker erfgoed	2015 - 2017
2	Opstellen lijst religieus erfgoed	Beleidsmedewerker erfgoed i.s.m. Gezamenlijke Heemkundekringen	2016 - 2018
3	Heemkundige musea stimuleren haar roerend erfgoed te archiveren.	Beleidsmedewerker erfgoed	2015 - 2018
4	Onderzoeken opstellen lijst Roerend Erfgoed.	Gezamenlijke Heemkundekringen	2017 - 2020
5	Onderzoeken opstellen lijst Immaterieel Erfgoed.	Gezamenlijke Heemkundekringen	2017 - 2020
6	Erfgoedactoren stimuleren zorg te dragen voor overlevering van immaterieel erfgoed door middel van een samenwerkingsproject.	Gezamenlijke Heemkundekringen i.s.m. Beleidsmedewerker erfgoed	Doorlopend
7	Organiseren en faciliteren informatiemarkt	Beleidsmedewerker erfgoed i.s.m. Gezamenlijke Heemkundekringen	2015 - 2017
8	Informeren van musea en heemkundekringen over ontwikkelingen op het gebied van erfgoed	Beleidsmedewerker erfgoed	Doorlopend
9	Onderzoeken markeren archeologische vindplaatsen	Beleidsmedewerker erfgoed i.s.m. beleidsmedewerker kunst- en cultuur	2016 – 2018
10	Jaarlijks overleg heemkundekringen organiseren	Beleidsmedewerker erfgoed	Doorlopend

¹⁵ Tussenevaluatie Erfgoedbeleid 2008 – 2014, college 20 november 2012

Bijlagen

- A. Archeologische terreinen gemeente Alphen-Chaam
- B. Gemeentelijke monumenten gemeente Alphen-Chaam
- C. Rijksmonumenten gemeente Alphen-Chaam
- D. Erfgoedverordening
- E. Beleidsregels gemeentelijke monumenten
- F. Toelichting CHW en AMK Provincie Noord-Brabant

Bijlage A: Archeologische terreinen Alphen-Chaam¹

Nummer	Toponiem	Woonplaats	Waarde	Omschrijving
2070	Notselseweg	Strijbeek	zeer hoge archeologische waarde	Nederzetting, Urnenveld, sporen van bewoning uit de ijzertijd/Romeinse tijd
2073	Het Bergske; De Donk (Strijbeekseweg, De Mark)	Strijbeek	zeer hoge archeologische waarde	Nederzetting, Sporen van bewoning uit de Ijzertijd / Romeinse tijd
2074	Zandstraat	Chaam	zeer hoge archeologische waarde	Kerk, resten van een mogelijk Laat-Middeleeuwse kapel
2115	Kwaalburg	Alphen	zeer hoge archeologische waarde	Grafheuvel, sporen van begraving uit de Midden - Bronstijd
2101	De Kiek, (Oude Tilburgsebaan)	Goirle / Alphen	hoge archeologische waarde	Grafheuvel
2102	Chaamseweg	Alphen	hoge archeologische waarde	Wal / Omwalling, resten van een wal uit de Late Middeleeuwen
2116	Kwaalburg	Alphen	hoge archeologische waarde	Nederzetting, sporen van bewoning uit de Ijzertijd
2121	De Bartjes (Hondseind, het Sas)	Alphen	hoge archeologische waarde	Nederzetting, Grafveld, Ijzertijd en/of Romeinse tijd
15708	De Hoevens	Alphen	hoge archeologische waarde	Nederzetting, sporen van bewoning uit de Late Middeleeuwen
15745	Molenbaan, Prinsenhoeflaan	Alphen	hoge archeologische waarde	Nederzetting, Sporen van bewoning uit Ijzertijd en Late Middeleeuwen (12 ^e – 13 ^e eeuw)
15748	Prinsenhoeflaan	Alphen	hoge archeologische waarde	Klooster(complex), resten van een commanderij uit de Late Middeleeuwen
16838	Maastrichtsebaan	Alphen	hoge archeologische waarde	Oude dorpskern
15372	De Ligt II	Alphen	archeologische waarde	Sporen van bewoning uit de Bronstijd tot en met de Ijzertijd

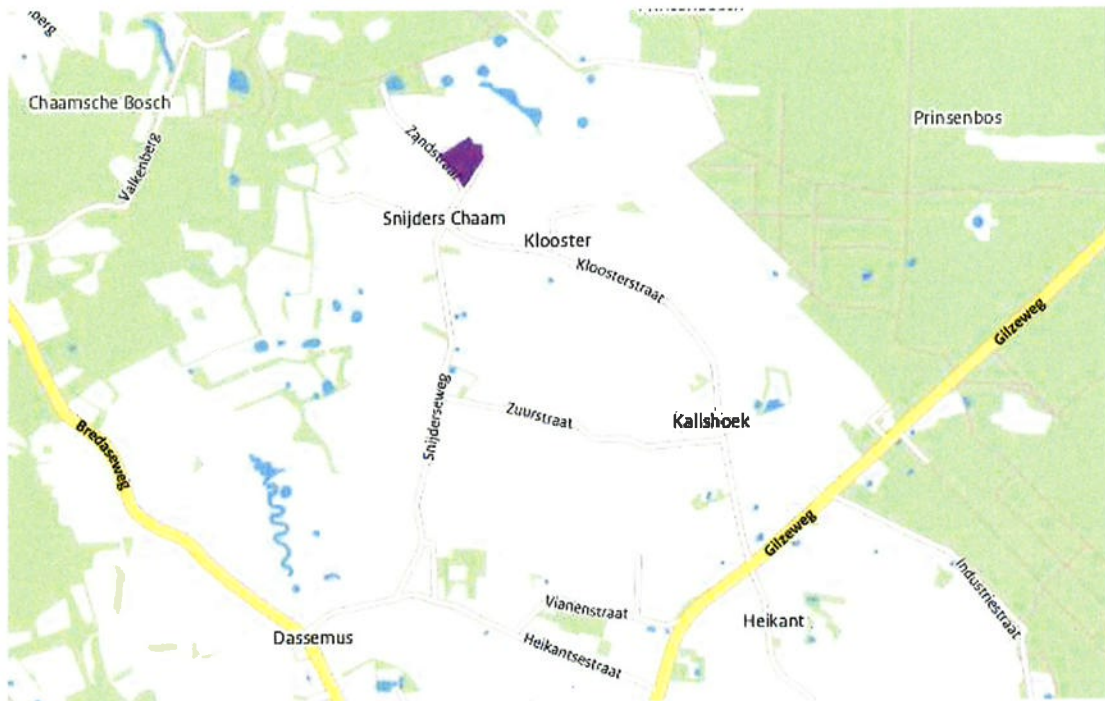
(overzicht d.d. 9 juni 2015)

¹ Conform de Archeologische Monumenten Kaart, Elke vorm van schatgraverij op de op deze lijst vermelde monumenten kan derhalve worden beschouwd als een misdrijf (art. 45, lid 1, 2 van de Monumentenwet), waartegen zal worden opgetreden.

Uitsnede Archeologische Monumentenkaart² d.d. 9 juni 2015, Alphen

² Elke vorm van schatgraverij op de op deze lijst vermelde monumenten kan derhalve worden beschouwd als een misdrijf (art. 45, lid 1, 2 van de Monumentenwet), waartegen zal worden opgetreden.

Uitsneden Archeologische Monumentenkaart³ d.d. 9 juni 2015, Chaam en Strijbeek

³ Elke vorm van schatgraverij op de op deze lijst vermelde monumenten kan derhalve worden beschouwd als een misdrijf (art. 45, lid 1, 2 van de Monumentenwet), waartegen zal worden opgetreden.

Bijlage B: Gemeentelijke monumenten Alphen-Chaam

Bouwwerken

Adres	Plaats	Object	Besluit d.d.
Annevillelaan 97	Ulvenhout AC	woning	8 maart 1994
Annevillelaan 99	Ulvenhout AC	boerderij	8 maart 1994
Baarleseweg 1	Alphen	streekmuseum	11 december 1996
Baarleseweg 38	Chaam	woonhuis	16 maart 2004
Bleeke Heidestraat 1	Chaam	langgevelboerderij	16 maart 2004
Boshovensebaan 2	Alphen	spoorwachtershuisje	11 december 1996
Bredaseweg 57-59	Chaam	voormalige schoolcomplex	16 maart 2004
Bredaseweg 79	Chaam	dwarshuisboerderij	16 maart 2004
Cauwelaerseweg 2	Ulvenhout AC	bakhuis	8 maart 1994
Cauwelaerseweg 4	Ulvenhout AC	woning	8 maart 1994
Chaamseweg 28	Ulvenhout AC	boerderij, schuur, bakhuis	8 maart 1994; vernummering heeft plaatsgevonden, op het aanwijzingsbesluit staat Chaamseweg 20 vermeld
Dorpsstraat 59	Chaam	winkel/woonhuis	16 maart 2004
Dorpsstraat 78	Chaam	woonhuis	16 maart 2004 (én 4 januari 2005)
Dorpsstraat 82	Chaam	voormalige leerlooierij	16 maart 2004
Galderseweg 9	Galder	boerderij	8 maart 1994
Galderseweg 19	Galder	boerderij	8 maart 1994
Gilzeweg 7	Chaam	woonhuis	16 maart 2004
Ginderdoorstraat 4	Chaam	langgevelboerderij	16 maart 2004
Goedentijd 1	Alphen	schuur	11 december 1996 (én 1 april 1998)
Goedentijd 15-17	Alphen	winkel met woning	11 december 1996
Goorstraat 1	Alphen	woning	30 maart 1999
Heistraat 16	Ulvenhout AC	woning	8 maart 1994
Heistraat 18	Ulvenhout AC	woning, schuur	8 maart 1994
Heistraat 20	Ulvenhout AC	Vlaamse schuur	24 december 2002
Heuvelstraat	Alphen	H. Hartbeeld	11 december 1996 (én 1 april 1998)
Hondsdonkseweg 1	Ulvenhout AC	woning, kleine schuur	8 maart 1994
Hooispoor 1	Alphen	langgevelboerderij	22 februari 2005
Kapelweg 2	Chaam	langgevelboerderij	16 maart 2004
Kerkdreef 4-6	Chaam	langgevelboerderij, schuur, bakhuis/brouwhuis	1 november 2005
Kloosterstraat 17	Chaam	langgevelboerderij	16 maart 2004
Kloosterstraat 18	Chaam	langgevelboerderij	16 maart 2004
Kwaalburg 18	Alphen	langgevelboerderij	11 december 1996
Legstraat 8	Chaam	langgevelboerderij	16 maart 2004
Legstraat 16-16a	Chaam	woonhuis	16 maart 2004
Looneind 3-b	Alphen	langgevelboerderij	11 december 1996

Meerleseweg 20	Chaam	langgevelboerderij	16 maart 2004
Meerleseweg 25	Chaam	langgevelboerderij	16 maart 2004 (én 7 september 2004)
Meerleseweg 29	Chaam	woonhuis	16 maart 2004
Notselseweg 1	Strijbeek	langgevelboerderij en bakhuis	8 maart 1994
Notselseweg 2	Strijbeek	boerderij, schuur en bakhuis	8 maart 1994
Oosterwijksestraat 21	Alphen	langgevelboerderij	11 december 1996
Oude Bredasebaan 11	Chaam	woonhuis	16 maart 2004
Raadhuisstraat 2	Alphen	voormalig raadhuis	11 december 1996
Stationstraat 39	Alphen	woning	11 december 1996
Stationstraat achter nr. 39	Alphen	leerloerij	11 december 1996
Strijbeekseweg 27-a	Ulvenhout AC	koetshuis/oranjerie	8 maart 1994
Torenpad ong.	Chaam	torensplits	16 maart 2004
Wildertstraat 7	Chaam	langgevelboerderij	16 maart 2004

Terreinen

Adres	Plaats	Object	Besluit d.d.
Nabij Kwaalburg	Alphen	Grafheuvel	24 december 2013

(overzicht d.d. 9 maart 2015))

Bijlage C: Rijksmonumenten gemeente Alphen-Chaam

ADRES	PLAATS	OBJECT(EN)
Annevillelaan 101 e.a.	Ulvenhout AC	<u>historische buitenplaats "Anneville"</u> complex (8 onderdelen): landhuis (Annevillelaan 101), historische tuin- en parkaanleg, koetshuis (Annevillelaan 103), portierswoning (Annevillelaan 95), schuur (Annevillelaan 99), volière, hek en tuinsieraden.
Baarleseweg 54 e.v.	Alphen	voormalige marechausseekazerne
Cauwelaerseweg 2	Ulvenhout AC	boerderij, twee schuren
Cauwelaerseweg 5	Ulvenhout AC	boerderij, Vlaamse schuur
Chaamseweg 34 e.v.	Ulvenhout AC	<u>historische buitenplaats "Hondsdonk"</u> complex (15 onderdelen) waaronder: hoofdgebouw Chaamseweg 34 (<i>onderdeel 1</i>), duiventil nabij nr. 34 (<i>onderdeel 6</i>), boerderij annex koetshuis bij nr. 34 (<i>onderdeel 9</i>), dienstwoning bij nr. 34 (<i>onderdeel 10</i>), boerderij, schuur en bakhuisje Hondsdonkseweg 7 (<i>onderdelen 11- 12-13</i>), boerderij met schuur Chaamseweg 36 (<i>onderdeel 14</i>), voormalige boswachterswoning Chaamseweg 32 (<i>onderdeel 15</i>).
Daesdonckseweg 5	Galder	boerderij
Dorpsstraat 1	Chaam	NH Kerk
Dorpsstraat 7	Chaam	pastorie
Galderseweg 13	Galder	boerderij
Galderseweg 115	Galder	boerderij, karhuis, Vlaamse schuur, bakhuis
Gilzeweg 2	Chaam	pastorie
Gilzeweg 59	Chaam	dienstwoning (voormalige boswachterswoning)
Goedentijd 12	Alphen	looierij met aangebouwd woonhuis
Goorstraat 4 e.a.	Alphen	complex (5 onderdelen): boerderij met jachtkamer, karschop, bakhuis, twee Vlaamse schuren
Grazenseweg 3	Galder	boerderij, twee Vlaamse schuren, bakhuis
Heuvelstraat 2	Alphen	café/woning
Hoge Akkerpad 1	Chaam	dienstwoning (voormalige boswachterswoning)
Kloosterstraat 29	Chaam	boerderijencomplex: boerderij, schuur, karschop en waterput
Luchtenburgseweg 1 e.a.	Ulvenhout AC	<u>historische buitenplaats "Luchtenburg"</u> complex (5 onderdelen): huis, park met ontginningsstructuur etc., boerderij met bakhuis, tiendschuur, koetshuis.
Molenstraat 8	Alphen	woning
Oosterwijksestraat 12	Alphen	boerderij, schuur, paardenstal/karschop
Oude Tilburgsebaan 4	Alphen	boerderij

Raadhuisplein 1	Chaam	raadhuis
Raadhuisstraat 4 (ook: Heuvelstraat 1)	Alphen	kerktoren
Stationstraat 11	Alphen	herenhuis
St. Jacobsstraat 2	Galder	kapel
Strijbeekseweg 59-a	Strijbeek	kapel
Woeststraat 1	Chaam	boerderij, stal

(overzicht d.d. 9 maart 2015)

Bijlage D: Erfgoedverordening 10 mei 2011

HOOFDSTUK 1: ALGEMEEN

Artikel 1 Begripsbepalingen

Deze verordening verstaat onder:

- a) **gemeentelijk monument**: een overeenkomstig deze verordening als beschermd gemeentelijk monument aangewezen:
 1. zaak, die van algemeen belang is wegens zijn schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuurhistorische waarde;
 2. terrein dat van algemeen belang is wegens een daar aanwezige zaak bedoeld onder 1;
- b) **gemeentelijke monumentenlijst**: de lijst waarop zijn geregistreerd de overeenkomstig deze verordening als gemeentelijk monument aangewezen zaken of terreinen bedoeld in onderdeel a;
- c) **beschermd monument**: beschermd monument als bedoeld in artikel 1.1, eerste lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht;
- d) **monumentencommissie**: de op basis van artikel 15 Monumentenwet 1988 ingestelde commissie met als taak het college op verzoek of uit eigen beweging te adviseren over de toepassing van de Monumentenwet 1988, de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, de verordening en het monumentenbeleid;
- e) **gemeentelijke archeologische waardenkaart**: topografische kaart van het gemeentelijke grondgebied of delen van het grondgebied, waarop archeologische monumenten en archeologische verwachtingsgebieden zijn aangegeven;
- f) **landelijke Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden**: landelijke kaart met een schaal van 1:50.000, die op basis van geomorfologische gegevens, de kans weergeeft op de aanwezigheid van archeologische vindplaatsen, waarbij onderscheid wordt gemaakt in hoge, middelhoge, lage en zeer lage trefkans;
- g) **provinciale Archeologische Monumentenkaart**: topografische kaart van (delen van) het provinciale grondgebied, waarop archeologische monumenten en archeologische gebieden zijn aangegeven;
- h) **archeologisch verwachtingsgebied**: gebied, aangegeven op de archeologische waardenkaart, waarvan is aangegeven dat in bepaalde mate archeologische vondsten of sporen te verwachten zijn;
- i) **hoge verwachtingswaarde**: grote kans op archeologische vondsten of informatie;
- j) **middelhoge verwachtingswaarde**: gemiddelde kans op archeologische vondsten of informatie;
- k) **lage verwachtingswaarde**: kleine kans op archeologische vondsten of informatie;
- l) **plan van aanpak**: plan dat weergeeft hoe een archeologische uitvoerder de vragen zoals omschreven in het programma van eisen denkt te gaan beantwoorden;
- m) **programma van eisen**: programma dat door het college wordt vastgesteld en waarmee kaders worden gesteld voor het ontwerp en de uitvoering van archeologisch onderzoek;
- n) **gemeentelijke beleidsadvieskaart**: kaart behorende bij de archeologische paragraaf van het bestemmingsplan;
- o) **bevoegd gezag**: bestuursorgaan als bedoeld in artikel 1.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht;

- p) het college: het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Alphen-Chaam;
- q) vergunning: een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, of 2.2 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht;
- r) Wabo: Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.

HOOFDSTUK 2: AANWIJZING GEMEENTELIJKE MONUMENTEN

Artikel 2 Het gebruik van het monument

Bij de toepassing van deze verordening wordt rekening gehouden met het gebruik van het monument.

Artikel 3 De aanwijzing tot gemeentelijk monument

- 1) Het college kan, al dan niet op aanvraag van een belanghebbende, een monument aanwijzen als gemeentelijk monument.
- 2) Voordat het college over de aanwijzing een besluit neemt, vraagt het college advies aan de monumentencommissie.
- 3) Voordat het college een monument met een religieuze bestemming dat uitsluitend of in overwegend deel wordt gebruikt voor de uitoefening van de eredienst, als gemeentelijk monument aanwijst, voert hij overleg met de eigenaar.
- 4) De aanwijzing kan geen monument betreffen dat is aangewezen op grond van artikel 3 van de Monumentenwet 1988 of dat is aangewezen op grond van de monumentenverordening van de provincie Noord-Brabant.

Artikel 4 Voorbescherming

Met ingang van de datum waarop de eigenaar van een monument de kennisgeving van het voornemen tot aanwijzing als gemeentelijk monument ontvangt tot het moment dat de aanwijzing en registratie als bedoeld in artikel 7 plaatsvindt, dan wel vaststaat dat het monument niet wordt geregistreerd, zijn de artikelen 10 tot en met 14 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 5 Termijnen advies en aanwijzingsbesluit

- 1) De monumentencommissie adviseert schriftelijk binnen 8 weken na ontvangst van het verzoek van het college.
- 2) Het college beslist binnen 12 weken na ontvangst van het advies van de monumentencommissie, maar in ieder geval binnen 20 weken na de adviesaanvraag.

Artikel 6 Mededeling aanwijzingsbesluit

De aanwijzing als bedoeld in artikel 3, eerste lid, wordt medegedeeld aan degenen die als zakelijk gerechtigden in de kadastrale legger bekend staan.

Artikel 7 Registratie op de gemeentelijke monumentenlijst

- 1) Het college registreert het gemeentelijke monument op de gemeentelijke monumentenlijst.
- 2) De gemeentelijke monumentenlijst bevat de plaatselijke aanduiding, de datum van de aanwijzing, de kadastrale aanduiding en een beschrijving van het gemeentelijke monument.

Artikel 8 Wijzigen van de aanwijzing

- 1) Het college kan al dan niet op aanvraag van een belanghebbende de aanwijzing wijzigen.
- 2) Artikel 3, tweede en derde lid, alsmede artikel 4, 5 en 6 zijn van overeenkomstige toepassing op het wijzigingsbesluit.
- 3) Indien de wijziging naar het oordeel van het college van ondergeschikte betekenis is, blijft overeenkomstige toepassing, als bedoeld in lid 2, achterwege.
- 4) De inhoud en de datum van de wijziging worden op de gemeentelijke monumentenlijst aangetekend.

Artikel 9 Intrekken van de aanwijzing

- 1) Indien het college de aanwijzing intrekt, zijn artikel 3, tweede lid, en artikel 5 van overeenkomstige toepassing.
- 2) De aanwijzing wordt geacht ingetrokken te zijn, indien toepassing wordt gegeven aan artikel 3 van de Monumentenwet 1988.
- 3) De intrekking wordt op de gemeentelijke monumentenlijst geregistreerd.

HOOFDSTUK 3: INSTANDHOUDING VAN GEMEENTELIJKE MONUMENTALE ZAKEN

Artikel 10 Instandhoudingbepaling

- 1) Het is verboden een gemeentelijk monument, als bedoeld in artikel 1, onder a, sub 1, te beschadigen of te vernielen.
- 2) Het is verboden zonder vergunning van het bevoegd gezag:
 - a. een gemeentelijk monument, als bedoeld in artikel 1, onder a, sub 1, af te breken, te verstoren, te verplaatsen of in enig opzicht te wijzigen;
 - b. een gemeentelijk monument, als bedoeld in artikel 1, onder a, sub 1, te herstellen, te gebruiken of te laten gebruiken op een dusdanige wijze, dat het wordt ontsierd of in gevaar gebracht.
- 3) Het verbod en de vergunningplicht, als bedoeld in het tweede lid, gelden niet indien het college nadere regels stelt met betrekking tot de wijze waarop werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd.
- 4) Het bevoegd gezag verleent, met betrekking tot een monument met een religieuze bestemming, geen vergunning als bedoeld in het tweede lid, dan in overeenstemming met de eigenaar indien en voor zover het een vergunning betreft, waarbij wezenlijke belangen van de godsdienstuitoefening in het monument in het geding zijn.

Artikel 11 De schriftelijke aanvraag

Een aanvraag als bedoeld in artikel 4.2 Besluit omgevingsrecht voor een vergunning als bedoeld in artikel 10 en de daarbij te overleggen gegevens en bescheiden worden in drievoud ingediend.

Artikel 12 Termijnen advies

- 1) Het bevoegd gezag zendt onmiddellijk een afschrift van de ontvankelijke aanvraag om vergunning voor een gemeentelijk monument aan de monumentencommissie voor advies.
- 2) Binnen 4 weken na de datum van verzending van het afschrift brengt de monumentencommissie schriftelijk advies uit aan het college.

Artikel 13 Weigeringsgronden

De vergunning kan slechts worden verleend indien het belang van de monumentenzorg zich daartegen niet verzet. Bij de beslissing houdt het bevoegd gezag rekening met het gebruik van het monument.

Artikel 14 Intrekken van de vergunning

De vergunning kan door het bevoegd gezag worden ingetrokken indien:

- a. blijkt dat de vergunning ten gevolge van een onjuiste of onvolledige opgave is verleend;
- b. de omstandigheden aan de kant van de vergunninghouder zich zodanig hebben gewijzigd, dat het belang van het monument zwaarder dient te wegen.

HOOFDSTUK 4: BESCHERMDE MONUMENTEN

Artikel 15 Vergunning voor beschermd monument

- 1) Het bevoegd gezag zendt onmiddellijk een afschrift van de ontvankelijke aanvraag om vergunning voor een beschermd monument aan de monumentencommissie.
- 2) De monumentencommissie adviseert schriftelijk over de aanvraag binnen acht weken na de datum van verzending van het afschrift.

HOOFDSTUK 5. INSTANDHOUDING VAN ARCHEOLOGISCHE TERREINEN

Artikel 16 Instandhoudingbepaling

- 1) Het is verboden om in een archeologisch monument, bedoeld in artikel 1, onder a, sub 2 of een archeologisch verwachtingsgebied, bedoeld in artikel 1, onder h, de bodem dieper dan 30 cm onder de oppervlakte te verstoren.
- 2) Het verbod in lid 1 is niet van toepassing indien:
 - a. in het geldend bestemmingsplan bepalingen zijn opgenomen omtrent archeologische monumentenzorg;
 - b. het een verstoring betreft van een archeologisch monument of archeologisch verwachtingsgebied als aangegeven op de provinciale Archeologische

Monumentenkaart of de landelijke Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, en waarbij die verstoring plaatsvindt:

- in een gebied met een middelhoge tot hoge archeologische verwachtingswaarde en het te verstoren gebied kleiner is dan 100 m², of;
 - in een gebied met een lage archeologische verwachtingswaarde en het geen MER-plichtige project betreft, of;
- c. sprake is van een activiteit als bedoeld in artikel 2.12, eerste en tweede lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en hierin voorschriften zijn opgenomen omtrent archeologische monumentenzorg;
- d. het college nadere regels stelt met betrekking tot de uitvoering van werkzaamheden die leiden tot een verstoring van een archeologisch monument of archeologisch verwachtingsgebied als aangegeven op gemeentelijke archeologische waardenkaart of de gemeentelijke beleidsadvieskaart, dan wel bij het ontbreken daarvan, de provinciale Archeologische Monumentenkaart of de landelijke Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden;
- e. een rapport is overgelegd waarin de archeologische waarde van het te verstoren terrein naar het oordeel van het bevoegd gezag in voldoende mate is vastgesteld en waaruit blijkt dat:
- het behoud van de archeologische waarden in voldoende mate kan worden geborgd; of
 - de archeologische waarden door de verstoring niet onevenredig worden geschaad; of
 - in het geheel geen archeologische waarden aanwezig zijn.

Artikel 17 Opgravingen en begeleiding

1. Indien binnen het grondgebied van de gemeente Alphen-Chaam onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van het doen van opgravingen in de zin van artikel 1 sub h Monumentenwet 1988, dient, onverminderd de overige bepalingen van deze wet:

- a. het college een programma van eisen vast te stellen als bedoeld in artikel 1 onder m, waarbij nadere regels worden gesteld ten aanzien van het onderzoek;
- b. de verstoorder, voorafgaande aan het onderzoek, een plan van aanpak als bedoeld in artikel 1 onder l van deze verordening ter goedkeuring aan het bevoegd gezag te overleggen.

2. In de nadere regels neemt het college bepalingen op met betrekking tot het toezicht op de feitelijke uitvoering van het plan van aanpak. Tijdens het onderzoek dienen aanwijzingen van het college in acht te worden genomen.

3. Om te kunnen beoordelen of het plan van aanpak aan het programma van eisen en eventuele nadere regels voldoet, vraagt het bevoegd gezag advies aan een deskundige, zoals omschreven in de Wet op de Archeologische monumentenzorg.

Artikel 18 Procedure

De bepalingen uit artikel 11, 12, 13 en 14 zijn van overeenkomstige toepassing op de bepalingen uit artikel 16, tweede lid, onder e, en artikel 17, eerste lid, onder b.

HOOFDSTUK 6: OVERIGE BEPALINGEN

Artikel 19 Tegemoetkoming in schade

Indien en voor zover blijkt dat een belanghebbende schade lijdt of zal lijden, die redelijkerwijze niet of niet geheel te zijnen laste behoort te blijven, kent het bevoegd gezag hem op zijn aanvraag een naar billijkheid te bepalen tegemoetkoming toe, indien de schade in relatie staat tot:

- a) de weigering van het bevoegd gezag een vergunning als bedoeld in artikel 10 te verlenen;
- b) de voorschriften door het bevoegd gezag verbonden aan een vergunning als bedoeld in artikel 10;
- c) de door het college nader te stellen regels als bedoeld in artikel 10, derde lid;
- d) de door het college nader te stellen regels als bedoeld in artikel 16, tweede lid, onder d;
- e) een aanwijzing als bedoeld in artikel 17, tweede lid, tweede volzin.

Artikel 20 Strafbepaling

Degene, die handelt in strijd met het derde lid van artikel 10 en artikel 16 met uitzondering van het bepaalde in het tweede lid, onder e, van deze verordening, wordt gestraft met een geldboete van de tweede categorie of een hechtenis van ten hoogste drie maanden.

Artikel 21 Toezichthouders

- 1) Met het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens deze verordening zijn belast:
 - a. Met betrekking tot zakelijke monumenten als bedoeld in artikel 1, onder a, sub 1: de door het college aangewezen toezichthoudende ambtenaren van bouw- en woningtoezicht;
 - b. Met betrekking tot monumentale terreinen als bedoeld in artikel 1, onder a, sub 2: de door het college aangewezen toezichthoudende ambtenaren van bouw- en woningtoezicht.
- 2) Voorts zijn met het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens deze verordening belast de bij besluit van het college dan wel de burgemeester aan te wijzen personen.

HOOFDSTUK 7: SLOTBEPALINGEN

Artikel 22 Intrekken oude regeling

De 'Monumentenverordening Alphen-Chaam 2006', vastgesteld bij raadsbesluit van 21 december 2006, wordt ingetrokken.

Artikel 23 Overgangsrecht

- 1) De op grond van de onder artikel 22 ingetrokken verordening aangewezen en geregistreerde gemeentelijke monumenten, worden geacht aangewezen en geregistreerd te zijn overeenkomstig de bepalingen van deze verordening.

- 2) Aanvragen om vergunning die zijn ingediend vóór de inwerkingtreding van deze verordening worden afgehandeld met inachtneming van de in artikel 22 ingetrokken verordening.

Artikel 24 Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking op de eerste maandag na de bekendmaking van de vaststelling van deze verordening.

Artikel 25 Citeertitel

Deze verordening wordt aangehaald als 'Erfgoedverordening Alphen-Chaam 2011'.

Beleidsregels gemeentelijke monumenten

Deze regeling is in werking getreden op 21-08-2009.

Wetstechnische informatie

Gegevens van de regeling

Overheidsorganisatie	gemeente
Officiële naam van de regeling	Beleidsregels gemeentelijke monumenten
Citeertitel	Beleidsregels gemeentelijke monumenten
Deze versie is geldig tot (als de vervaldatum is vastgesteld)	
Vastgesteld door	gemeenteraad
Onderwerp	volkshuisvesting en woningbouw

Opmerkingen m.b.t. de regeling

Geen

Wettelijke grondslag(en) of bevoegdheid waarop de regeling is gebaseerd

1. Monumentenverordening, art. 3

Regelgeving die op deze regeling is gebaseerd (gedelegeerde regelgeving)

Geen

Overzicht van in de tekst verwerkte wijzigingen

Datum inwerkingtreding	Terugwerkende kracht t/m	Betreft	Datum ondertekening Bron bekendmaking	Kenmerk voorstel
21-08-2009		<i>nieuwe regeling</i>	26-06-1997 <i>Ons Weekblad</i> 21-08-2009	

Beleidsregels gemeentelijke monumenten

Deze regeling is in werking getreden op 21-08-2009.

BELEIDSEGELS GEMEENTELIJKHE MONUMENTEN

De Raad van de gemeente Alphen - Chaam;

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 18 juni 1997;

overwegende dat het wenselijk is beleidsregels vast te stellen voor aanwijzing van een onroerend monument als een beschermd gemeentelijk monument;

gelet op artikel 3 van de Monumentenverordening en artikel 4:81 van de Algemene wet bestuursrecht;

besluit :

de navolgende beleidsregels vast te stellen met betrekking tot plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst:

1. architectonisch en kunsthistorische criteria:
 - a. het object is een goed voorbeeld van een bepaalde stijl of bouwtrant, of van het werk van een (bekend) architect, stedenbouwkundige of kunstenaar;
 - b. het object is gaaf qua stijl en detaillering;
 - c. het object vertegenwoordigt een zeldzame (bouw)techniek of onvervangbaar (bouw)type of is typerend voor de ontwikkeling van de industriële techniek;
 - d. het object heeft esthetische waarde op grond van de kwaliteit van exterieur en/of interieur in de vorm en detaillering.
2. Planologische/landschappelijke/stedenbouwkundige criteria:
 - a. het object vormt samen met bijgebouwen, kleine artefacten en erfbepanting of tuinaanleg een karakteristiek geheel;
 - b. het object maakt deel uit van een historisch groter geheel of complex;
 - c. het object sluit met name in historisch en geomorfologisch opzicht aan bij het landschap;
 - d. het object maakt deel uit van een gebied met grote continuïteit, waardoor het historisch patroon van verkaveling, wegen en waterlopen goed geconserveerd is gebleven;
 - e. het object vormt een onderdeel van een historisch stedenbouwkundige structuur of nederzetting;
 - f. het object is karakteristiek voor de gemeente.
3. Sociaal- en cultuurhistorische criteria:
 - a. aan het object zijn historische herinneringen verbonden in de ruimste zin van het woord;
 - b. het object vertegenwoordigt een aspect van sociale en/of economische geschiedenis;
 - c. het object is representatief voor een bepaalde fase in de ontwikkeling van de gemeente.

Aldus besloten in de vergadering

26 juni 1997.

DE RAAD VOORNOEMD,

,voorzitter

,secretaris

Bijlage F: Toelichting CHW en AMK Provincie Noord-Brabant

De gemeente Alphen-Chaam gebruikt de CHW als gemeentelijke beleidskaart ten behoeve van het bepalen van een eventuele archeologische zorgplicht bij ruimtelijke ontwikkelingen en daarmee ook voor het bepalen van de dubbelbestemming 'Waarde-Archeologie' bij bestemmingsplannen.

De Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Noord-Brabant bevat archeologische informatie. Deze informatie is raadpleegbaar via verschillende kaartlagen. De kaartlagen die betrekking hebben op archeologie zijn:

- Onder Provinciaal belang: Archeologische landschappen
- Onder Rijksinformatie: Archeologische Monumenten
- Onder Rijksinformatie: Indicatieve Archeologische Waarden

De Archeologische landschappen bevatten gemeentegrens overschrijdende archeologische landschappen die representatief zijn voor Noord-Brabant en - in potentie - voor de Brabantse geschiedenis tot en met de late middeleeuwen (1500 AD).

De Archeologische Monumenten zijn samengesteld door Rijk en Provincie en zijn direct overgenomen uit het ARCHEologisch InformatieSysteem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. De Archeologische Monumenten zijn opgenomen in de Archeologische MonumentenKaart, zie hieronder.

De Indicatieve Archeologische Waarden (IKAW) zijn eveneens overgenomen uit ARCHIS. De toelichting op de systematiek van de IKAW is te raadplegen via de website van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RAM 155).

Archeologische Monumenten Kaart

Op basis van archeologisch onderzoek of waarnemingen en de kaart waarop ze staan is voor rijk en provincies samen een Archeologische Monumenten Kaart (AMK) vervaardigd. Het merendeel van de AMK-terreinen op de AMK Noord-Brabant is gewaardeerd en begrensd (dus middels onderzoek vastgesteld). In 2004 heeft de provincie Noord-Brabant onderzoek bijvoorbeeld nog gedaan naar de intactheid en begrenzing van een groot deel van deze terreinen. Bij de indeling van de verschillende waarden bij de AMK-terreinen is geen sprake van een bekende afgraving of verstoring; het zijn terreinen waarvan (vrijwel zeker) vaststaat dat er belangrijke archeologische resten aanwezig zijn (behoudenswaardige archeologische terreinen) en waarvoor het de bedoeling is deze in situ te behouden.

Deze AMK-kaart bevat een overzicht van archeologische terreinen in Nederland. De terreinen zijn beoordeeld op de criteria kwaliteit, zeldzaamheid, representativiteit, ensemblewaarde en belevingswaarde. Op grond van deze criteria zijn de terreinen ingedeeld in terreinen met archeologische waarde, hoge archeologische waarde en zeer hoge archeologische waarde. In deze laatste categorie vallen ook de wettelijk beschermde monumenten. De wettelijk beschermde archeologische monumenten worden bewaakt door het Rijk. Bij terreinen die archeologische rijksmonument zijn, moet voor werkzaamheden en activiteiten die bodemverstoringen tot gevolg kunnen hebben een monumentenvergunning worden verleend door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

- terrein van zeer hoge archeologische waarde (beschermd en niet beschermd)

Monumenten van oudheidkundige betekenis die op grond van de genoemde criteria (zoals kwaliteit, zeldzaamheid, contextwaarde) zijn aangewezen als behoudenswaardig. Een gedeelte is beschermd ex artikel 6 (of 4) van de Monumentenwet: deze categorie bestaat dus uit twee mogelijkheden

'beschermde monumenten' en 'niet beschermde'. In Alphen Chaam zijn er geen terreinen vanuit het Rijk beschermd.

- **terrein van hoge archeologische waarde**

Monumenten van oudheidkundige betekenis die op grond van de genoemde criteria zijn aangewezen als behoudenswaardig. Deze archeologische monumenten scoren lager op de hierboven genoemde criteria dan de monumenten van zeer hoge archeologische waarde. In een aantal gevallen kon de exacte kwaliteit en omvang van het monument nog niet worden bepaald. Wel is duidelijk dat er sprake is van een terrein van hoge archeologische waarde. De oude stads- en dorpskernen zijn o.a. in deze categorie opgenomen. Op grond van vervolgonderzoek kan een dergelijk monument alsnog bij de hogere categorie ingedeeld worden.

- **terrein van archeologische waarde**

Monumenten van oudheidkundige betekenis die op grond de genoemde criteria zijn aangewezen als behoudenswaardig. Deze archeologische monumenten scoren lager op de hierboven genoemde criteria dan de monumenten van hoge en zeer hoge archeologische waarde.

- **terrein van archeologische betekenis**

Een extra categorie op de AMK van Brabant. Van deze terreinen is de waarde door middel van een veldonderzoek nog niet vastgesteld